

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Gerd Helene Winnje

Vår ref.
18/06707-4

Deres ref.

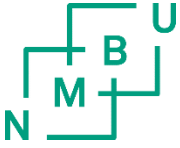
Dato
15.02.2019

Høringsuttalelse om Klimarisikoutvalgets rapport

Vi viser til departementets brev datert 12.12.2018. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) har god kompetanse ved Handelshøyskolen, NMBU som har vurdert Klimarisikoutvalgets rapport.

NOU 2018:17 gir en god oversikt over hvilke typer klimarisiko Norge står overfor. Rapporten skiller mellom fysisk risiko knyttet til klimaendringer og overgangsrisiko knyttet til internasjonal klimapolitikk og klimarelatert teknologiutvikling. Utvalget peker på indirekte fysisk risiko, dvs. effekten av klimaendringer globalt og påfølgende virkninger for migrasjon og verdensøkonomien, som den viktigste klimarisikoen for Norge. Denne vurderingen blir godt begrunnet av utvalget. Vi vil i denne høringen peke på enkelte mangler i utvalgsrapporten, men også på faktorer som er spesielt sentrale eller som bør prioriteres framover.

Del II i rapporten er kalt «Analyse av klimarisiko». Her defineres risiko som en kombinasjon av konsekvens og usikkerhet (inkludert styrken på kunnskapsgrunnlaget som foreligger). Utvalget skriver at klimaproblemet ikke er egnet for vanlige kost-nytte-analyser, på grunn av en ikke-neglisjerbar sannsynlighet for et katastrofalt utfall og dessuten såkalte «unknown unknowns». Det anbefales derfor å lage scenarioer basert på hele utfallsrommet. Dette kan gi et mer robust beslutningsgrunnlag fordi en ikke bare konsentrerer seg om hva som er mest sannsynlig, men også om hendelser som har en ikke-neglisjerbar sannsynlighet for å skje. En slik type risikoanalyse gir grunnlag for en fornuftig risikoevaluering og risikohåndtering. Vi støtter utvalget i at en effektiv global klimapolitikk er det eneste virkemiddelet for å dempe faren for katastrofale klimaendringer. Samtidig kunne utvalget ha fokusert enda mer på hvordan man bør forholde seg til «unknown unknowns». Utvalget skriver at dette er spesielt relevant i scenario C, men har få klare anbefalinger til hvordan forholde seg til dette scenarioet. Det er synd ettersom dette scenarioet per i dag virker mer sannsynlig enn det optimistiske scenario A. Med tanke på at temaet

for rapporten er klimarisiko, kunne utvalget med fordel også ha skissert enda mer pessimistiske (men likevel ikke urealistiske ifølge FNs Klimapanel) scenarioer enn scenario C.

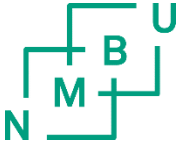
Scenarioer er relevante både for den fysiske klimarisikoen og for overgangsrisikoen. Når det gjelder det siste, foreslår utvalget blant annet at staten lager regelmessige scenarioer for oljepriser, gasspriser og CO₂-priser. Dette virker fornuftig og kan gjøres av en faglig, offentlig institusjon som Statistisk sentralbyrå.

Petroleumsformuen er mest utsatt for overgangsrisiko. Her peker utvalget på at denne formuen ikke utgjør mer enn 3% av nasjonalformuen, og at denne risikoen derfor tross alt er begrenset i et *langsiktig* perspektiv. På *mellomlang* sikt er det større risiko, spesielt dersom scenario B inntreffer. Utvalget skriver at "sen innstramning i klimapolitikken gir større kostnader og risiko i omstillingsfasen enn om klimapolitikken settes inn tidlig, og på en kostnadseffektiv og forutsigbar måte" (s.25). Med tanke på den dominerende rollen olje og gass har i norsk økonomi per i dag, kunne utvalget med fordel ha gått litt mer i dybden her. En brå og uventet nedtrapping av norsk petroleumsaktivitet, for eksempel som følge av global klimapolitikk, vil kunne ha store konsekvenser for norsk økonomi i en overgangsperiode. Her vil en grundigere analyse for det noe kortere tidsperspektivet ville gjort det enklere å diskutere evt. tiltak for å redusere denne overgangsrisikoen. Utvalget skriver for øvrig at det er «naturlig å synliggjøre klimarisiko i forbindelse med nye oljeinvesteringer» (s. 26).

Del III i rapporten er kalt «Håndtering av klimarisiko». Her er det flere gode forslag til tiltak, både for privat og offentlig sektor. Det er positivt med en felles mal for rapportering av klimarisiko som TCFD (Task Force for Climate-related Financial Disclosures), og vi støtter forslaget om en samlet og systematisk rapportering på klimarisiko for norsk økonomi til Stortinget. Et problem med rapporten er at man legger all økonomisk politikk under "offentlig sektor" (kap. 8), mens det hadde vært ryddigere og bedre for oppfølging av rapporten å skille tydeligere mellom (generell) økonomisk politikk og omtale av offentlig sektor. I omtalen av TCFD skriver utvalget at «en sentral anbefaling fra TCFD er at selskaper bør stressteste sine forretningsmodeller mot rimelige scenarioer for klimapolitikken, og spesielt mot et scenario der temperaturøkningen begrenses i tråd med ambisjonene i Paris-avtalen». En lignende anbefaling kan også gjøres gjeldende for større offentlige prosjekter og for prosjekter som krever godkjenning av myndighetene. Det siste gjelder ikke minst petroleumsprosjekter.

Kapittel 7 gir en god gjennomgang av klimarisiko knyttet til finanssektoren og finansiell stabilitet, og har en god oppsummering: «Den internasjonale politikk- og fagdebatten om klimarisiko i finansmarkedene er fortsatt ung, og det gjenstår flere spørsmål som må besvares. Tilgangen på informasjon om klima-risikoen aktørene i finansmarkedene er eksponert mot er fortsatt begrenset, men kan bli forbedret som følge av bedre rapportering om klimarisiko».

Kapitlet har på den annen side en overflatisk drøfting av klimarisikohåndtering i privat sektor for øvrig. Del II inneholder noen vurderinger av konsekvensene av klimaendringer for naturbaserte næringer som kraftsektoren, oppdrett og fiske, og landbruk, men dette følges i liten grad opp i del III. En nærmere drøfting av

behovet for omstilling og tilpasning i ulike deler av norsk næringsliv, spesielt naturbasert næringsliv, ville vært på sin plass i denne delen. Det er for eksempel ingen omtale av reiselivsnæringen i rapporten. Mer nedbør og høyere temperaturer kan gjøre det nødvendig å legge om aktiviteten, eller velge andre lokaliseringer, innen f.eks. landbruk, oppdrett og reiseliv. Et varmere klima kan for eksempel åpne opp for produksjon av nye produkter i Norge som soya og fôrmais. Nedsmelting av polisen vil videre ha store konsekvenser for skipsfart og logistikken innen sjøtransport. En oppfølging av rapporten bør i langt sterkere grad drøfte klimarisiko og tilpasning på nærings- og bransjenivå.

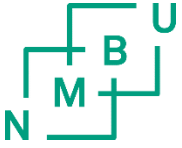
På samme måte som ulike næringer og selskaper vil bli ulikt påvirket av både klimaendringer og klimapolitikk, vil dette også gjelde ulike grupper av individer. Noen grupper vil bære større del av kostnadene enn andre. Dersom ikke tapene blir tilstrekkelig kompensert, vil dette kunne forsterke økonomisk ulikhet og generere økt politisk uro. Dette gjelder både nasjonalt og internasjonalt. Ulike land vil ha ulike tiltak og politikk både for å redusere utslipp og som reaksjon på klimaendringer, og risikoen for politisk ustabilitet kan øke i en del land. Dette innebærer også usikre rammebetingelser for næringslivet og økt politikkrisiko internasjonalt, som vil kunne kreve tilpasninger i Norge. Dette perspektivet knyttet til tapere og vinnere kunne med fordel vært drøftet mer i NOU'en.

Et mulig utslag av klimaendringer og internasjonal klimapolitikk er inntektssvikt (reduert skatteinngang og avkastning på formue), noe som kan få store følger for tilbudet av offentlige tjenester. Analysen her er noe grunn fordi utvalget i for liten grad har vurdert virkningene av finansiell risikostyring på inntektene til det offentlige. Utvalget kunne dessuten med fordel tatt utgangspunkt i eksisterende og etablerte rammeverk som konkurranseutsatt versus skjermet sektor for å tydeliggjøre virkningene av slik inntektssvikt.

Tilpasning av infrastrukturen (vei, vann og avløp, telefon, elnett) er viktig for å dempe den fysiske klimarisikoen. Her bør det være mulig å regne kostnadseffektivitet på tvers av sektorer, gitt forskjellige mål for sparte statistiske liv etc. Det samme gjelder for sikringstiltak og arealbruk. Felles informasjon og databaser kan gjøre det lettere for kommunene å skaffe seg mer kompetanse på dette feltet. Vi er derfor positive til forslaget om å opprette en informasjonsportal om klimarisiko.

I mandatet for utvalget står det at «Utvalget har heller ikke som oppgave å foreslå ... endringer i petroleums-skattesystemet eller i norsk petroleums-politikk». En naturlig oppfølging av denne utvalgsrapporten kan være å se nærmere på nettopp norsk petroleums-politikk og ikke minst petroleums-skattesystemet i et klimarisikoperspektiv. Det foregår en betydelig offentlig debatt om dette temaet, og en uavhengig utredning fra et faglig utvalg kan gi en mer opplyst debatt.

Avslutningsvis vil vi nevne at et viktig tiltak, som NMBU allerede er godt i gang med å implementere, er å la klimarisiko dekkes mer eksplisitt i finanskursene rundt om på universiteter og høyskoler, slik at framtidige kandidater har kunnskap til å håndtere framtidens nye risikobilde for både privat og offentlig sektor.

Vennlig hilsen

Mari Sundli Tveit
Rektor

Hans Gran

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer.